Dit digitale blad is een raapsel van wetenswaardigheden en ongein betreffende de Koninklijke Marine en Koopvaardij uit het heden en verleden en is samengesteld door Arie Krijgsman verder genoemd,

“de redactie “ !

Disclaimer

Deze digitale krant fungeert als verlengstuk en is onafscheidelijk verbonden aan de website: https://www.tenanker.com en conformeert zich aan de regelgeving zoals daar is vermeld.

Er zijn altijd wel mensen die met mijn werk aan de haal gaan. Aan de ene kant is dat een teken dat ik het goed heb neergezet, maar ik hoop wel dat onze lezers respect tonen en niet lukraak het kopiëren voor andere dan puur privé doeleinden zonder daar toestemming voor te vragen.

ALL RIGHTS COPYRIGHT RESERVED

tenanker@kpnmail.nl / 2e jaargang – nummer 9 / 15-04-2019

Extra editie i.v.m. de sterfdag van Admiraal A. Banckert, nu 334 jaar geleden

Adriaen Banckert (1673), Portret van Hendrick Berckman

Met dank aan : Zalig-Zeeland.nl v.d. L. Maas / Wikipedia / J.M. Kretchmer de Wild marine correspondent / P.J.F van der Pol † en N.G.A.F Meeuwsen / Chris Mark † / W.H.E van Amstel

We beginnen eerst met vader Banckert…

Admiraal Joost van Trappen Banckert (1597-1647)

Adriaen van Trappen Banckert	
Geboren	circa 1597 Vlissingen
Overleden	12 september 1647 Op zee tussen Brazilië en Nederland
Land/partij	Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden
Onderdeel	West-Indische Compagnie Zeeuwse vloot (Marine)
Dienstjaren	? -1647
Rang	admiraal
Slagen/oorlogen	Slag in de Baai van Matanzas Slag bij Duins

Joost (of **Joos**) **van Trappen Banckert** (Vlissingen, circa 1597 of 1599 - op zee, 12 september 1647) was een Nederlands admiraal uit de 17e eeuw.

Marine en WIC

Zijn vader was marine kapitein. Joost of Joos kwam in zeedienst van de Admiraliteit van Zeeland. Hij vocht tegen de Duinkerker kapers en werd in 1624 benoemd tot buitengewoon kapitein. Hij sloeg een keer een aanval van dertien Duinkerkers op zijn schip af waarbij hij drie vijanden tot zinken bracht.

Datzelfde jaar verliet hij de marine en ging werken bij de West-Indische Compagnie tot 1636. Hij deed mee met de expeditie vloot die Piet Hein bij Bahia te hulp moest komen (1624). Hij onderscheidde zich toen hij als commandeur van drie schepen bij Hispaniola door vier Spaanse galjoenen werd aangevallen en twee schepen tot zinken bracht en een derde prijs nam. Hij was als viceadmiraal op de Neptunus aanwezig bij de verovering van de Zilvervloot tijdens de Slag in de Baai van Matanzas in 1628. Banckert kreeg als beloning zeventien maal zijn maandgage van negentig gulden extra. Tussen 1630 en 1635 was hij actief in tochten tegen de Portugezen in Brazilië. Hij kreeg de bijnamen "Gesel der Maranen" (toen een antisemitisch scheldwoord voor Spanjaarden in het algemeen) en "Schrik der Portugezen". Banckert had de reputatie een echte ijzervreter te zijn en was van een indrukwekkend postuur.

Na 1636 ging hij weer bij de marine werken; op 18 februari dwong hij samen met Johan Evertsen de Duinkerker kaper Jacob Colaert (foto links)tot overgave; hij werd daarvoor beloond met een ereketen en een functie als commandeur en werd benoemd tot schout-bij-nacht (dus een lagere rang dan hij bij de WIC bezeten had) op 3 mei 1637. Van 1 oktober 1637 tot 11 januari 1638 was hij waarnemend viceadmiraal. In 1639 deed hij mee aan de Slag bij Duins; hij kwam in de aanloop tot die slag op 28 september Maarten Tromp te hulp met twaalf schepen toen die, overigens zeer succesvol, tegen een enorme Spaanse overmacht streed.

In 1645 trad hij weer in dienst bij de WIC. Hij kreeg opnieuw de marine rang van waarnemend viceadmiraal op 10 december 1646, commandant van een vloot van 52 schepen. De WIC was in Nederlands-Brazilië aan de verliezende hand en Banckert probeerde het tij te keren met een meedogenloos en wreed optreden. Indianenstammen die de kant van de vijand kozen, werden uitgemoord en hij nagelde eens om de vijand te intimideren 250 gevangenen levend aan de wanden van zijn schip. In 1647 stierf hij op de terugweg van Brazilië. Vlak voor zijn dood verzuchtte hij dat hij geen berouw genoeg kon vinden voor de grootte van zijn zonden. Zijn zoons Joost en Jan voorkwamen dat hun vader een zeemansgraf kreeg en lieten het lijk in zeildoek wikkelen en in een kist leggen die volledig geteerd werd; zo werd Joost, ondanks de tijdens de loop van de reis steeds indringender protesten van de bemanning, toch in Vlissingen begraven.

Familie

Joost van Trappen Banckert was getrouwd met Adriana Janssen en woonde in Vlissingen. Hij kreeg minstens drie zonen. De oudste bekende was Joost Banckert de Jonge die in 1653 als kapitein sneuvelde in de Driedaagse Zeeslag tegen de Engelsen. De middelste was de latere beroemde luitenant-admiraal Adriaen Banckert, de jongste kapitein Jan Banckert die in 1665 op de Delft sneuvelde in de Slag bij Lowestoft. In sommige boeken wordt hij weleens met zijn tweede zoon verwisseld. Hij, niet zijn tweede zoon, is de "Bankert" uit het Zeeuws volkslied. Om een onderscheid met zijn veel minder bekende eerste zoon te maken, werd hij veel later door geschiedschrijvers wel "Joost Banckert de Oude" genoemd. Zijn meer oorspronkelijke familienaam was Van Trappen; hij was "gezeid" ofwel "meergenaamd" Banckert. Die laatste naam werd ook wel als "Bankert" gespeld; ook de vorm "Banckers" kwam voor en die wordt in Engelstalige literatuur nog wel gebruikt.

22 april – Sterfdag Admiraal Adriaen Banckert

De naam Adriaen van Trappen Banckert is nergens in de doopboeken van Vlissingen terug te vinden. Maar hij was de tweede zoon van de Zeeuwse vlootvoogd Joos van Trappen Banckert die in Vlissingen woonde en getrouwd was met Adriana Janssen. Joost was viceadmiraal bij de West Indische Compagnie.
Hij werd viceadmiraal en voerde het bevel over de Neptunus toen de vloot van Piet Hein tijdens de Slag in de Baai van Matanzas in 1628 de Zilvervloot veroverde.

Joos van Trappen, gezegt Banckert, of Banckers, vader van Adriaen

Hij kreeg drie kinderen waaronder twee zoons; Joos en Adriaen en een dochter. Adriaen, de jongste, werd in ieder geval geboren in Vlissingen en we mogen er van uitgaan dat dit tussen 1615 en 1620 was.

De naam duikt op
De eerste keer dat de naam van Adriaen Banckert in de maritieme geschiedschrijving opduikt is in 1637. In een verslag van een reis van zijn vader blijkt Adrian ook aan boord van het schip te zijn. Het schip dreigt ten prooi te vallen aan Duinkerker kapers. Twee kaperschepen enteren het schip van Banckert. Zijn vader schijnt zijn zoon toegesnauwd te hebben:

"*Gij steekt op mijn bevel de lont in het kruit. Doet ge het niet dan kloof ik u met eigen hand de kop".*

De Banckerts sloegen de aanval af en het schip bleef gespaard.

Snelle promoties.
Adriaen voer als schipper (de hoogste onderofficier aan boord) onder zijn vader tijdens de Slag bij Duins in 1639. Hij viel op vanwege zijn moed en niet aflatende geestdrift tijdens zeegevechten. Dat leidde er toe dat hij in 1642 het zelfstandig bevel kreeg over een schip van de Zeeuwse Admiraliteit.

Tijdens de Eerste Engels-Nederlandse Oorlog van 1652 tot 1653 voerde hij, als vlaggenkapitein, het bevel over de Hollandia, het vlaggenschip van viceadmiraal Johan Evertsen. Hij van daarop deel aan tal van zeeslagen.

Adriaen Banckert (1673), Portret van Hendrick Berckman

Tegenslagen

De Driedaagse Zeeslag werd uitgevochten van 28 februari tot en met 2 maart 1653. Een Engelse vloot onder aanvoering van Robert Blake werd aangevallen door een vloot van de Republiek der Nederlanden onder luitenant-admiraal Maarten Tromp. Deze slag, waarbij het ging om de heerschappij over Het Kanaal bleef onbeslist. Maar voor Banckert eindigde deze zeeslag in een persoonlijk drama. Zijn broer Joos de Jonge, inmiddels ook bevorderd tot kapitein, sneuvelde.

In de Slag bij Ter Heijde, die als afsluiter van de Eerste Engels-Nederlandse Oorlog wordt beschouwd, verloot Banckert zijn schip. Hij werd krijgsgevangen genomen. Enkele maanden later werd hij, in het kader van een gevangeneruil, vrijgelaten.

Noordse Oorlog

Onder de Noordse Oorlogen (1558 – 1660) worden een aantal met elkaar conflicten tussen Zweden, Polen-Litouwen, Denemarken-Noorwegen en Rusland en Rusland verstaan.

Deze 163 jaar durende strijd had als inzet de heerschappij over het Oostzeegebied.

Om hun economische of strategische belangen veilig te kunnen stellen raakten een groot aantal andere Europese staten hierbij betrokken. Daaronder Transsylvanië, Oostenrijk, de Nederlanden en Brandenburg-Pruisen. De oorlog werd voornamelijk op het land gevoerd, maar gezien het gebied waarom het ging, waren maritieme operaties noodzakelijk.

Slag om de Sont

Eerste fase van de Zeeslag in de Sont 8 November 1658 door Jan Abrahamsz Beerstraten, 1660

Tijdens de Tweede Noordse Oorlog (1655 – 1660) nam de Republiek deel aan de schermutselingen die uiteindelijk leidden tot de Zweeds-Nederlandse oorlog. Dit was het gevolg van een interventie in de Deens-Zweedse Oorlog en wordt als een op zichzelf staand deel van het grotere conflict gezien.

Een Nederlands eskader, onder aanvoering van Viceadmiraal Witte de With voer naar de Oostzee. Banckert was tweede persoon en kapitein van de Seeridder, onder de With. In 1658, tijdens de Slag om de Sont liep het schip van de With aan de grond. Door een ongunstige stroming in de smalle zeestraat, lukte het Banckert niet zijn commandant hulp te bieden.

In maart 1659 verloor hij, tijdens een storm zijn ankers. De Seeridder liep aan de grond bij het kleine eilandje Hven, 15 km. uit de Zweedse kust. Zijn schip vroor vast vlak bij de kust. Een Zweedse compagnie soldaten, ondersteund door vijf schepen, trachtten het schip buit te maken. Drie dagen lang wist Banckert alle aanvallen af te slaan. Wel moest hij, voorafgaand aan de eerste aanval, zijn bemanning met getrokken sabel, tegen houden om op de vlucht te slaan.
Van de Zeeuwse Admiraliteit ontving hij voor zijn moedige optreden een gouden penning met een waarde van honderd Zeeuwse daalders, voor die tijd een klein vermogen.
Ook werd hij door koning Frederik III van Denemarken in audiëntie ontvangen.

Tweede Engels-Nederlandse Oorlog

Een Zeeuwse Daalder

In de elf jaren die verstreken waren sinds de eerste oorlog tussen Engeland en de Republiek was er zowel in Engeland als in de Nederlanden het één en ander veranderd. In Engeland zat koning Karel II stevig in het zadel en in de Nederlanden streden de Organisten om de jonge Willem III van Oranje aan de macht te krijgen.

Toen de moeder van Willem III plotseling overleed en het voogdijschap over haar zoon niet aan de Staten van Holland naliet maar aan haar broer koning Karel II van Engeland was een tweede oorlog tussen de Republiek en Engeland onafwendbaar.

De vloot werd sterk uitgebreid waardoor het aantal vlagofficieren toenam en de carrièremogelijkheden stegen. Dat bood kansen voor getalenteerde jonge marineofficieren, temeer daar er relatief veel oudere officieren sneuvelden en de doorstroming snel liep. Adriaen Banckert werd ten gevolge hiervan op 16 december 1664 bevorderd tot schout bij nacht en meteen daarop tot waarnemend videadmiraal om na enige maanden definitief te worden bevorderd tot viceadmiraal.

Prins Willem III van Oranje

Slag bij Lowestoft

Banckert was met het schip de Vere tweede in bevel van het zesde eskader. Op 13 juni 1665 streed hij mee in de Slag bij Lowestoft, een zeeslag tussen schepen van de Republiek en Engeland. De slag eindigde in de zwaarste nederlaag op zee van de geschiedenis van de Republiek.

Eigenlijk was die uitslag voorspelbaar. De Republiek beschikte ongeveer over een zelfde aantal schepen als de Engelsen. Maar de Nederlandse schepen waren veel lichter en uitgerust met minder en lichtere kanonnen.

De Slag bij Lowesoft geschilderd door Van Minderhout

Maar de marine van toen richtte zich op. In snel tempo werden nieuwe en zwaardere schepen gebouwd.

De hernieuwde vloot voer opnieuw uit voor een treffen met de Engelsen. Tussen de Vlaamse en de Engelse kust troffen ze elkaar voor wat wordt genoemd de Vierdaagse Zeeslag, die werd uitgevochten van 11 tot 14 juni 1666. De Engelse vloot bestond uit 56 schepen, aanzienlijk minder dan de Nederlandse die uit 85 schepen bestond.

De vloot van de Republiek stond onder bevel van Michiel de Ruyter.
De slag is een van de langste zeeslagen uit de geschiedenis en de enige klinkende overwinning die de Nederlandse vloot tijdens de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog. Dat de zeeslag zo lang duurde was te wijten aan het feit dat de Engelsen versterking kregen van een nieuw flottielje. De slag werd beëindigd door de Nederlanders omdat de Engelsen erin slaagden over hun zandbanken weg te vluchten.
De Nederlandse vloot had zware schade toegebracht aan de Engelse schepen. Zij verloren tien schepen, zo'n 4250 man en twee admiraals De Nederlanders verloren vier schepen waaronder de zware *Liefde* en *Hof van Zeeland* en maakten er zes buit. Maar er sneuvelden ook twee admiraals: Cornelis Evertsen en Abraham van der Hulst.
De vloten van beide landen waren zwaar beschadigd. Maar de Republiek beschikte over een veel grotere scheepsbouw capaciteit. Daardoor was de schade sneller hersteld. Na drie weken voer de vloot opnieuw de Noordzee op, opnieuw onder bevel van Michiel de Ruyter. Op zoek naar de Engelsen voor een nieuwe zeeslag.

Tweedaagse Zeeslag

Op 4 en 5 augustus 1666 troffen de vloten elkaar opnieuw. Door de wisselende weers- en windveranderingen werd deze zeeslag voor de Republiek een tactische nederlaag, maar een strategische overwinning.
Luitenant-admiraal Jan Evertsen leidde het Zeeuws-Friese eskader, maar had tijdens deze slag het leven gelaten.
Het schip van Banckert zonk en hij had zijn vlag verplaatst naar de Ter Veere. Banckert nam het commando van het eskader over. Aan het einde van de zeeslag dekte hij, na eerst te zijn afgedreven, de aftocht van de hoofdmacht van de vloot naar Vlissingen. Hij werd bevorderd tot Luitenant admiraal. Deze promotie leverde hem echter niet meteen grote roem op.
Door vertraagde proviandering en werving was hij te laat om deel te nemen aan het eervolle deel van de Tocht naar Chattam in 1671.

De tweedaagse zeeslag

Derde Engels-Nederlandse Oorlog.

Zijn roem begon te stijgen tijdens de Derde Engels-Nederlandse Oorlog. Hierbij moest de Republiek het opnemen tegen de gecombineerde Frans-Engelse vloot. In drie van de vier zeeslagen van die campagne tegen de Franse vloot werd Banckert ingezet.

In de Slag bij Solebay op 7 juni 1662, de eerste van de vier zeeslagen, lokte Banckert als bevelvoerder op de Walcheren, het Franse eskader weg bij de Engelsen vandaan. Michiel de Ruyter kon hierdoor grote schade aanrichten aan de Engelse vloot.
Tijdens de Eerste Slag bij Schooneveld, het brede vaarwater bij Oostende, precies een jaar later op 7 juni 1673, voerde Banckert het bevel over de Domburg. Met zijn eskader nam hij het op tegen de Engelse achterhoede. Een deel van de Franse vloot richtte zich tegen hem. Hierdoor kreeg De Ruyter de mogelijkheid een wig te drijven in de Franse vloot. De Fransen dropen af.

De Slag bij Schooneveld door Willem van de Velde de Oude

Een week later, op 14 juni 1673, vond de Tweede Slag bij Schooneveld, plaats. Intussen was de verwarring en de onderlinge achterdocht tussen Fransen en Engelsen sterk gegroeid. Op het moment dat Banckert de Fransen aanviel, namen ze de vlucht.

Een maand later troffen de vloten op 11 augustus elkaar opnieuw. Dit keer vond de zeeslag een stuk noordelijker plaats bij Den Helder. Ze zou de geschiedenis ingaan als de Slag bij Kijkduin. Banckert had zijn oude schip de Walcheren weer terug. Met een veel kleiner eskader voorkwam hij het ingrijpen van de Franse vloot die zich wilden mengen in de gevechten tussen de Nederlandse hoofdmacht en de Engelse vloot. De Ruyter kon hierdoor de Engelsen enorme schade toebrengen. Voor Banckert was dit zijn belangrijkste overwinning.

De Engelsen trokken zich voorgoed terug uit het conflict. Deze drie zeeslagen betekenden ook het einde van de Derde Engels-Nederlandse oorlog. De overwinningen behoedden de Republiek voor een Engels-Franse invasie.

Als waardering voor zijn moedige en succesvolle optredens kreeg Banckert een rentebrief met een waarde van 4.000 guldens van de Zeeuwse Admiraliteit. Merkwaardig genoeg was ondanks alles zijn roem in Nederland niet zo groot. Bij de vijand was hij echter bekend en geducht.

Maarten Harpertszoon Tromp

Teleurstelling

Zijn mindere bekendheid leidde tot een enorme teleurstelling. In 1674 nam Banckert als luitenant-admiraal deel aan een verwoestingstocht langs de Franse Westkust. Zijn eskader maakte deel uit van een grote vloot die onder bevel stond van admiraal Cornelis Tromp. Toen Tromp met een deel van de vloot de Spanjaarden te hulp te snellen in dMiddellandse Zee gaf hij het bevel over de rest van de vloot over aan luitenant Aert Jansse van Nes.
Banckert was enige jaren ouder dan Van Nes, maar deze was een paar maanden eerder dan Banckert bevorderd. Banckert beklaagde zich later hierover bij de Staten van Zeeland en blies daarbij nogal hoog van de toren. Zijn toon schoot bij de admiraliteit in het verkeerde keelgat. Deze reageerden feller dan in de bedoeling van Banckert had gelegen.
Ze besloten uit protest hun gelauwerde luitenant-admiraal niet meer uit te zenden. Op 3 december 1674 verliet Banckert gedwongen de actieve dienst.

Raadsman

De Zeeuwse Admiraliteit wilde de kennis van Banckert niet verloren laten gaan. Zij stelden hem aan als belangrijkste raadsman. In 1678 kreeg hij zelfs een zetel in de admiraliteitsraad, een grote uitzondering voor een vlagofficier.
Banckert kocht een duur huis in Middelburg dat hij ‘de Trappen’ noemde, een verwijzing naar zijn oorspronkelijke familienaam; de Van Trappens, waren gheseyt, meergenaamd Banckert.

Het Hof van Zeeland in 1644 in Middelburg

Gestorven, maar niet vergeten

Adriaen van Trappen Banckert overleed op 22 april 1684 in Middelburg. Hier werd hij begraven de in de Sint Pieterskerk. Hij kreeg echter geen praalgraf. Dat was immers alleen voorbehouden aan admiraals die in het gevecht gesneuveld waren.

Toch is hij door de Koninklijke Marine niet vergeten. Er werden in de loop der jaren diverse marineschepen naar Banckert vernoemd.

Hr.Ms. Banckert

Hr.Ms. Banckert in Nederlands-Indië

Geschiedenis	
Kiellegging	25 augustus 1927
Tewaterlating	14 november 1929
In dienst gesteld	14 november 1930
Uit dienst gesteld	2 maart 1942
Algemene kenmerken	
Waterverplaatsing	1680 ton
Afmetingen	98,1 x 9,5 meter
Bemanning	149 koppen
Techniek en uitrusting	
Machinevermogen	31.000 pk
Snelheid	34 knopen
Bewapening	4 x 120 mm kanon 1 x 75 mm kanon 4 x 1 40 mm mitrailleur 4 x 1,27 cm Browning MG

Portaal Marine

De Banckert 1930

De ***Hr.Ms. Banckert*** was een Nederlandse torpedobootjager van de Admiralenklasse gebouwd door Burgerhout's Machinefabriek en Scheepswerf NV uit Rotterdam. Het schip is vernoemd na de zeventiende-eeuwse marineofficier Adriaen Banckert.

De Banckert tijdens WO II

Tijdens het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was de *Banckert* gestationeerd in Nederlands-Indië.

Begin december 1941 was de *Banckert* samen met de *Piet Hein* ingedeeld bij groep 2 van de divisie torpedobootjagers dat in totaal uit 6 torpedobootjagers bestond.

Op 16 december 1941 werden de *Piet Hein* en *Banckert* samen met de lichte kruisers *De Ruyter* en de *Tromp* teruggeroepen uit het oosten van Nederlands-Indië naar het westen van de archipel. Begin februari 1942 werd de *Banckert* toegevoegd aan de ABDA-vloot.

Op 4 februari werd de ABDA-vloot in de Balizee aangevallen door een zestigtal Japanse bommenwerpers die het voornamelijk gemunt hadden op de Amerikaanse kruiser die dan ook beschadigd raakte door deze actie.

Op 15 februari poogde de ABDA-vloot de invasie van Palembang te voorkomen. In de vroeg ochtend van 15 februari liep de *van Ghent* door een navigatiefout aan de grond, de *Banckert* assisteerde bij de evacuatie van de bemanning.

Op 24 februari werd de *Banckert*, liggend in een dok te Soerabaja, getroffen door een bom tijdens een Japanse luchtaanval. Enkele dagen later, op 28 februari werd de *Banckert* met

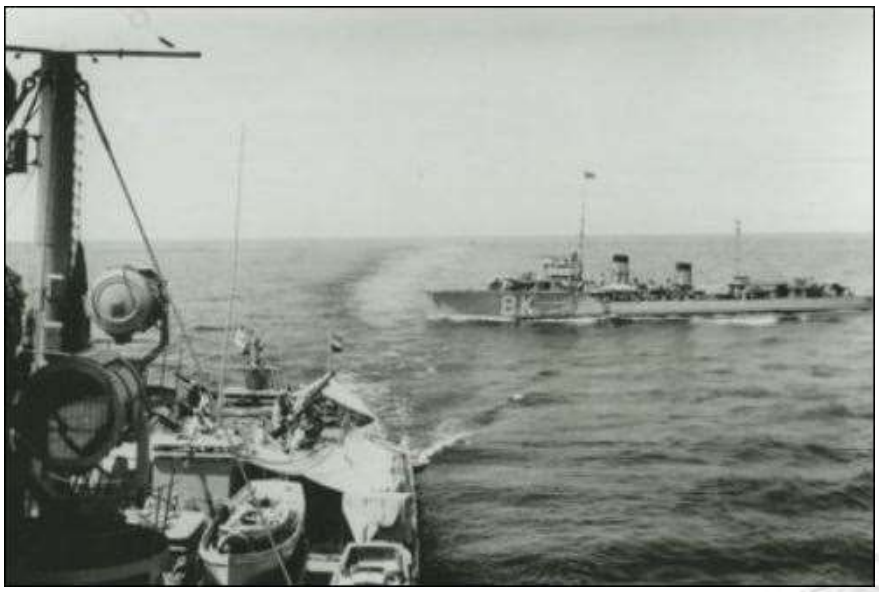

het dekkanon van de *KXVIII* onklaar gemaakt om uiteindelijk op 2 maart tot zinken te worden gebracht.

Na de verovering van Nederlands-Indië werd de *Banckert* door de Japanse strijdkrachten gelicht. De bedoeling was het schip als patrouilleschip 106 in dienst te nemen, maar de reparaties zijn nooit voltooid.

Torpedobootjager Hr.Ms. Banckert (1930-1942) (Admiralen klasse), voorgrond kruiser Hr.Ms. Java (1925-1942)

De Banckert na WO II

Na de Tweede Wereldoorlog werd het schip teruggevonden, maar niet meer in dienst genomen. Het uiteindelijke lot van de *Banckert* was te eindigen als doelschip tijdens een schietoefening in de Straat Madoera, september 1949

De Banckert tijdens de Tweede Wereldoorlog

Tijdens het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was de Banckert gestationeerd in Nederlands-Indië. Begin december 1941 was de Banckert samen met de Piet Hein ingedeeld bij groep 2 van de divisie torpedobootjagers dat in totaal uit 6 torpedobootjagers bestond. Op 16 december 1941 werden de Piet Hein en Banckert samen met de lichte kruisers De Ruyter en de Tromp teruggeroepen uit het oosten van Nederlands-Indië naar het westen van de archipel. Begin februari 1942 werd de Banckert toegevoegd aan de ABDA-vloot.

Op 4 februari werd de ABDA-vloot in de Balizee aangevallen door een zestigtal Japanse bommenwerpers die het voornamelijk gemunt hadden op de Amerikaanse kruiser die dan ook beschadigd raakte door deze actie. Op 15 februari poogde de ABDA-vloot de invasie van Palembang te voorkomen. In de vroeg ochtend van 15 februari liep de van Ghent door een navigatiefout aan de grond, de Banckert assisteerde bij de evacuatie van de bemanning.

Op 24 februari werd de Banckert, liggend in een dok te Soerabaja, getroffen door een bom tijdens een Japanse luchtaanval. Enkele dagen later, op 28 februari werd de Banckert met het dekkanon van de KXVIII onklaar gemaakt om uiteindelijk op 2 maart tot zinken te worden gebracht.

Na de verovering van Nederlands-Indië werd de Banckert door de Japanse strijdkrachten gelicht. De bedoeling was het schip als patrouilleschip 106 in dienst te nemen, maar de reparaties zijn nooit voltooid.

Marine Emblemen
P.J.F. van der Pol †
N.G.A.F. Meeuwsen

COPYRIGHT

Zeehelden der Zeeuwse Admiraliteit

Verschillende schepen van de Koninklijke marine hebben de naam Banckert gedragen. Zo kwam in 1930 de torpedobootjager Hr.Ms. Banckert in dienst. Het was een van de acht jagers van de admiralen-klasse.

Alle schepen van deze klasse zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog gezonken, ook de Banckert. Na tijdens de slag in de Javazee door Japanse luchtaanvallen ernstig beschadigd te zijn geraakt, werd het schip vlak voor de Japanse inval in Soerabaja door Nederlands marinepersoneel tot zinken gebracht. Dit schip heeft nooit een embleem gevoerd. Dat werd pas toegekend in 1953 aan de voormalige Engelse torpedobootjager HMS Quilliam die in 1945 als Hr.Ms. Banckert door de Koninklijke marine in dienst werd gesteld. Dit schip heeft veel in de Oost gevaren en werd in 1951 uit dienst gesteld.

In 1980 werd de naam Banckert toegekend aan een standaard fregat. Deze S-fregatten waren de opvolgers van de onderzeebootjagers van de Holland- en Friesland-klasse, die rond die tijd 20 tot 25 jaar oud waren.
De S-fregatten waren een gemoderniseerde versie van de Van Speijk-klasse, die zich als goede zeeschepen bewezen hadden. Hierdoor kon veel voorbereidend ontwerpwerk bekort worden. Een nadeel van dit type was dat het weinig gewichtsreserve had. Als men dus later nieuwe of zwaardere apparatuur aan boord wilde plaatsen, moest men voor deze gewichtsoverschrijding elders in het schip compensatie zoeken. Ook de actieradius viel wat tegen. Het schip had voor de voortstuwing twee Rolls Royce gasturbines, die het 3600 ton metende schip een snelheid van 28 knopen gaven. Het had een veelzijdige bewapening die gebruikt kon worden tegen onderwaterdoelen, oppervlaktedoelen en als zelfverdediging tegen luchtaanvallen. Hiervoor beschikte men over diverse geleidewapen-systemen en een 7,6cm Oto Melara kanon.

De schepen met de naam Banckert ontleenden hun naam aan de luitenant-admiraal Adriaan Banckert (1620-1684), stammend uit een geslacht van Zeeuwse zeehelden. Deze luitenant-admiraal onderscheidde zich in de periode van 1654 tot 1674 bij diverse expedities en zeeslagen. Van dit geslacht dienden maar liefst 11 mannen in belangrijke functies bij de Zeeuwse admiraliteit. Zoals gebruikelijk is het scheepsembleem afgeleid van het familiewapen van het geslacht Banckert.

Het bestaat uit een schild van keel, waarover een horizontale golvende dwarsbalk van zilver, vergezeld van drie wenteltrappen van goud, waarvan twee boven en een onder.
Het standaard fregat Banckert werd op 14 mei 1993 overgedragen aan de Griekse marine en vaart daar nu als HNS Aegeon.

HMS Quilliam G70

++++++++++++++++++++++++++++++++++

Waterverplaatsing:	1.725 ton
Afmetingen:	109.20 x 10.90 x 4.40 m
Voortstuwing:	2 schroeven
	Parsons turbines en 2 ketels
Machinevermogen:	40.00 pk
Snelheid:	32 knopen
Bewapening:	4 – 12 cm / 4 – 40 mm Vickers (1 x 4) / 6 – 20 mm
	8 – 53 cm torpedolancheerbuizen (2x4)
Bemanning:	240 koppen
Bouwwerf:	Hawthorn, Leslie & Co , Hebburn UK
Op stapel:	19-08-1940
Te water:	29-11-1941
In dienst RN:	22-10-1942
In dienst bij KM:	21-11-1945
Naamsein:	D 801 / ex- JT2 / ex- JT1 / ex- Quilliam G 70 / G09

Van de sterkte afgevoerd: oktober 1956
Verkocht voor de sloop in Antwerpen 01-02-1957

D 801 Banckert (voormalige Britse torpedobootjager van de “Q”klasse)

Hr. Ms. Banckert bijt van zich af

Door J. M. Kretschmer de Wilde
marinecorrespondent

Een vaal gordijn van gestaag neerdruppende regen hangt over Sibolga, wanneer Hr. Ms. "Banckert" op 10 Mei 1947 de Baai van Tapanoeli binnen vaart.
Het slanke, grijze silhouet van de torpedobootjager vormt een passende noot in de kleurensymphonie van tere tinten, welke een Jacob Maris zou kunnen inspireren tot een magistrale schepping: als een meer van vloeibaar zilver strekt de baai zich uit tegen den donkeren achtergrond van Sumatra's dicht beboste oevers, zich verliezend in een bizarre omlijsting van wolkenflarden.

Aan stuurboord verglijden de contouren van het eiland Mansalar., dat uit zee oprijst als een onwerkelijke toneel-coulisse. Een donderende waterval ruist neer langs de kalen steile rotswand. Groots en indrukwekkend is Sumatra met zijn brokkelige natuur en ongerepte schoonheid.

Snel, beslist, onverbiddelijk als een jaguar stuift Hr. Ms. "Banckert" de baai in. Als zich daar een prooi bevindt , zal deze haar niet ontsnappen. Op de brug klinken enkele korte bevelen, het roer wordt aan boord gelegd en scherp buigt het schip naar stuurboord uit, een sierlijke bocht om het eiland beschrijvend.

Dáár ligt Sibolga voor ons. Het zijn echter niet de gebouwen en opslagplaatsen, waarheen onze blik zich richt. Het gaat om de aanwezigheid van schepen, waarvan de lading en documenten moeten worden gecontroleerd op de naleving van de in- en uitvoerbepalingen.

Ja, ginds ligt een kustvaarder geflankeerd door twee laadprauwen. Het schip voert de Britse vlag. Laadbomen zijn uitgebracht, balen zwaaien in de takels, men is, druk bezig met laden. De torpedobootjager heeft intussen vaart geminderd, de ankerrol staat aangetreden, alles is klaar om te manoeuvreren. Op de brug leidt de Commandant persoonlijk de navigatie en kiest met, zorg een ligplaats voor zijn schip, van waar hij de situatie beheerst en gewapend kan ingrijpen, indien de ontwikkeling der gebeurtenissen dit nodig mocht maken.

Thans is het ogenblik gekomen, waarop de Onderzoekingsofficier zich naar het ter rede liggende schip zal begeven, ten einde zich ervan te overtuigen dat lading en scheepspapieren aan de gestelde bepalingen voldoen, Het is twintig minuten over twee wanneer vlot en snel, gelijktijdig aan bakboord en stuurboord een gewapende motorsloep wordt gestreken. Onder leiding van een luitenant ter zee, is elke sloep behalve de roerganger, een motorist en een seiner, bemand met enige matrozen, die met automatische geweren zijn bewapend. Allen dragen een stalen helm.

Langs een touwladder gaan wij vlug in de sloepen, waarna wordt afgestoken en koers gezet naar de Britse kustvaarder, die in witte letters den naam "NANMEI" op den zwart geschilderde romp draagt.

De verschijning van het Nederlandsche oorlogsschip blijkt te Sibolga groote beroering te hebben verwekt. Er is het gebruikelijke gehol en gedraaf. Manschapppen van de Tentara Repoeblik Indonesia met de bajonet op het geweer bezetten in de looppas verschillende stellingen. Op het steigertje verdringen zich vele A.L.R.I. en T.R.I. machthebbers, die druk

sticulerend orders geven en door verrekijkers de ontwikkeling der gebeurtenissen gadeslaan.

Terwijl de sloep van den Onderzoekingsofficier langszij de "Nanmei" komt, houdt onze sloep op en neer tussen het Britse schip en den wal, om ongewenste interventie te beletten. Weldra zal blijken, dat dit geen overbodige maatregel is. In khaki uniformen geklede mannen met stalen helmen springen in een motorsloep, waarin tevens een officier der Angkatan Laoet Repoeblik Indonesia plaats neemt. Ay, jongens, wat heeft dit te beduiden? De gewapende Alri-sloep zet koers naar het Britse schip, kennelijk met de bedoeling tusschenbeiden te komen.

Onmiddellijk snuiven beide motorsloepen van de "Banckert" het Alri-vaartuig tegemoet: het is immers aan gewapende strijdkrachten der republiek niet toegestaan buitengaats te komen, hetgeen bij het vorige bezoek van dit schip aan Sibolga reeds aan de Indonesische autoriteiten was medegedeeld.
De bevelvoerende officier van onze sloep heeft strikte orders dit te beletten.

Intussen is het Indonesische vaartuig ons genaderd. Een korte woordenwisseling volgt. De Nederlandsche marine-officier zegt kort en goed waar het op staat en gelast zijn "collega" van de A.L.R.I. koers te zetten naar de "Banckert". Deze weigert echter hieraan te voldoen en probeert met een grote mond door intimidatie zijn zin door te drijven. Blijkbaar heeft hij nog niet geleerd, dat hij daarmee bij een Nederlander niet behoeft aan te komen.

Het is ons niet ontgaan, dat de Indonesiërs onder meer een Brengun en bijbehoorende patroonhouders bij zich hebben. Aan het einde van zijn geduld gekomen gelast de Nederlandsche officier het republikeinsche vaartuig tot driemaal toe te stoppen, maar in plaats hiervan tracht de Alri-sloep plotseling te ontkomen. Luitenant ter Zee B. H. Noë trekt hierop zijn revolver en lost een waarschuwingsschot .....

Het volgende moment is het alsof de hel is losgebroken. Machinegeweren ratelen, Brenguns knetteren met korte, nijdige vuurstoten, geweerschoten knallen van dichtbij zowel als ver af. Op een afstand van honderdvijftig tot tweehonderd meter wordt vanaf de wal van verschillende zijden een levendig mitrailleur- en geweervuur op ons geopend. "Dekken", commandeert de bevelvoerende officier. De kogels fluiten ons letterlijk om de oren, zodat het inderdaad geraden is om zichzelf zo weinig mogelijk bloot te stellen aan het zeer hevige en goed gerichte vuur.

Onze jongens weren zich geducht en maken van de meegebrachte automatische

handvuurwapens goed gebruik. Links en rechts van mij knetteren zij er op los. Met een gesmoorde vloek geeft iemand uiting aan zijn spijt over het ontkomen van de Alri-sloep, waar men tijdens de vlucht een automatisch vuurwapen tegen ons in stelling brengt. Maar onze tegenstanders hebben geen kans, een goed gerichte vuurstoot verijdelt deze poging en wij zien hoe iemand getroffen over boord tuimelt.
Hier is de Hollandsche matroos op zijn best! Achteraf er op terugziende waren het kostbare ogenblikken. Een moment om voor altijd vast te houden in de herinnering. Die jongens waren prachtig om te zien. Zij vochten, en hoe vochten zij! Stil, fel, verbeten, zoals 'n Hollandsche matroos vecht. Zo was het in de Javazee, zo was het ook nu, zo zal het altijd zijn.

Een Nederlander verafschuwt nodeloos bloedvergieten, maar men moet hem niet te na komen, dan vecht hij, niet uit lust tot doden, maar met de verbeten woede van een getergd dier.
De situatie heeft iets onwezenlijks door de overrompelende snelheid waarmee de gebeurtenissen elkaar opvolgen en de hevigheid van het vuur. In dergelijke omstandigheden gebeuren er gewoonlijk zoveel dingen tegelijk, dat het practisch ondoenlijk is achteraf alles in de juiste volgorde weer te geven. Dwaze voorvallen ontbreken daarbij meestal niet. Zo herinner ik mij, dat toen wij het vuur openden de meeste Indonesiërs, die op het steigertje verzameld waren, als bij afspraak te water sprongen om het vege lijf te redden.

De T.R.l. schildwacht, die aan boord van het Britse schip op post stond, maakte van de verwarring terstond gebruik zich uit de voeten te maken en zoals de Onderzoekingsofficier naderhand vertelde de roerganger van genoemd schip begon hardop te bidden. Voortdurend pingden de kogels over onze hoofden en deden kleine waterzuiltjes opspatten, waar zij dichtbij ons insloegen. Minuten verstreken, - het zullen er niet veel geweest zijn sedert het gevecht begon, maar in dergelijke omstandigheden schijnt de tijd te kruipen. Het leek in elk geval een eeuwigheid, voordat de mitrailleurs van de Banckert begonnen te blaffen. In werkelijkheid kan het tussenliggende tijdsverloop nauwelijks enige minuten hebben geduurd. Wellicht meer nog dan de practische uitwerking, was het morele effect ons tot steun.

Voor hen, die zich niet in de sloepen bevonden, is het misschien interessant iets meer over onze indrukken te vernemen. De bevoorrechten, die een automatisch vuurwapen bedienden, waren hierdoor zozeer in beslag genomen, dat zij voor hun gedachten weinig tijd zullen hebben gehad.
Met een revolver gewapend, kon ik nauwelijks hopen te kunnen bijdragen tot de vuurkracht van onze mitrallleurschutters, terwijl het vanzelfsprekend uitgesloten was om op enkele honderden meters afstand iets tegen de vijandelijke stellingen aan den wal te kunnen uitrichten. Zonder daadwerkelijk aan het gevecht te kunnen deelnemen, had ik dus gelegenheid de situatie in mij op te nemen. Deze had in verband met het romantische element, dat in sterke mate aanwezig was, zelfs voor den nuchtere toeschouwer ontegenzeglijk iets fascinerends, hetgeen door de factor gevaar slechts kon worden verhoogd.

De gedachten van het ogenblik analyserend, herinner ik mij, dat ik door gemengde gevoelens werd overmand, enerzijds enthousiast over de wijze waarop onze matrozen de tegenstander van katoen gaven, anderzijds een gevoel van onbehaaglijkheid, dat voortkwam uit de omstandigheid, dat onze beide motorsloepen op geruime afstand van het Nederlandsche oorlogsschip een eenzame strijd voerden tegen een veelvoudige overmacht aan den wal. Als ik eerlijk mag zijn, moet ik bekennen mij op zeker moment

teleurgesteld te hebben afgevraagd: "Waar blijven de kanonnen van de Banckert?"

Ik durf deze gedachte nu wel uit te spreken, omdat ik nu in staat ben hier onmiddellijk aan toe te voegen, dat zij fout was. Al ontging mij op dat moment de reden waarom de kanonnen van de torpedobootjager bleven zwijgen terwijl hier in de sloepen, een handvol kerels aan hevig mitrailleurvuur was blootgesteld, van één ding was ik vast overtuigd: ginds op de brug stond een Commandant, die de hoogste achting van zijn mannen genoot en die hen nimmer in de steek zou laten!
Naderhand is mij duidelijk geworden, dat de Commandant van Hr. Ms. "Banckert" die bewuste Zaterdag geen gebruik heeft willen maken van zijn hoofdbewapening, omdat hij niet meer schade wilde toebrengen dan nodig was en omdat hij vuren met de lichtere bewapening voldoende achtte. Tevens wenste de Commandant tot het uiterste alles te vermijden, wat de Nederlands -Indonesische samenwerking zou kunnen schaden.
Hiermede bewees de Luitenant ter Zee der 1ste klasse G. Koudij niet alleen een bezadigd en verantwoordelijke commandant te zijn, maar eveneens een trouwe dienaar van den Staat.

Na deze noodzakelijke uiteenzetting keren wij terug naar de gebeurtenissen in de sloepen. Enige ogenblikken nadat de mitrailleurs van de Banckert hun stem hadden doen horen, begon het mitrailleurvuur van de wal al snel te verflauwen, totdat het tenslotte geheel tot zwijgen was gebracht. Het verspreidde geweervuur ging intussen, zij het in verminderde mate, voorloopig nog door.
Een kogel versplinterde een spant naas mij. Het water gulpte naar binnen, zodat er een bedenkelijke situatie ontstond. Met onze helmen hoosden wij zo goed mogelijk het water uit, om de sloep drijvend te houden. Geprobeerd werd het gat te dichten, eerst met een zakdoek en vervolgens met een prop poetskatoen, hetgeen echter niet mocht lukken.

Af en toe pingden nog steeds kogels onprettig dicht langs onze hoofden. Voorzichtig manoeuvrerend, zoveel mogelijk dekking zoekend en schietend wanneer zich hiertoe gelegenheid bood, keerden wij naar boord terug. Intussen werd met man en macht gehoosd, maar het water bleef stijgen. In half zinkenden toestand kwam onze sloep langszij de "Banckert' en werd net op tijd in de takels vastgehaakt. Nadat een hand-lenspomp in de sloep was neergelaten kon het water vrij spoedig worden weggepompt en de sloep worden gehesen. Zo eindigde voorlopig een spannend avontuur dat precies vijf-envijftig minuten had geduurd.
Het bleek, dat de "Banckert" intussen zelf vanaf den wal met mitrallieurs en geweren was beschoten, waarbij een lid van de bemanning was gewond.

Op last van de Commandant was inmiddels het Britse schip ongeveer een mijl naar buiten gestoomd zodat het onderzoek zonder verdere stoornissen kon worden voortgezet. Het 834 ton metende m.s. "Nanmei" bleek afkomstig te zijn van Singapore. Het had te Sibolga textielgoederen, alsmede auto- en fietsbanden gelost, terwijl het zojuist 550 ton rubber had geladen. De eigenaar van de lading was onbekend. Aangezien het schip niet de vereiste vergunningen bezat, werd het naar Emmahaven gezonden.
Een moeilijkheid was evenwel dat tien leden der bemanning van de "Nanmei", die op het moment van het incident aan wal waren, door de Indonesiërs werden vastgehouden. Omdat tijdverlies voor hem geldverlies betekende, verzocht de gezagvoerder van de "Nanmei" meteen naar Emmahaven te mogen vertrekken. Nadat te Padang de gerechtelijke procedure zou hebben plaats gevonden en de overige formaliteiten zouden zijn vervuld, zou het schip naar Sibolga terugkeren om de ontbrekende bemanningsleden aan boord te nemen; het contact met de wal zou, naar men verwachtte intussen zijn hersteld. Tegen dit plan bestond aanvankelijk geen bezwaar, zodat het Britse schip

toestemming kreeg om onder toezicht van een Luitenant ter Zee en een paar man personeel van de "Banckert" in den loop van de Zondag naar Emmahaven te vertrekken. Inmiddels had de torpedobootjager enige mijlen buiten de kust een rendez-vous met een telegrafisch uit Batavia ontboden Catalina-vliegboot van de Marine Luchtvaart Dienst, welke de gewonde Onderofficier binnen enkele uren naar een hospitaal zou vervoeren, waar hij uiteraard een betere medische verzorging zou ontvangen, dan in de ziekenboeg van een oorlogsschip. De moderne middelen van transport maakten het aldus mogelijk een kameraad de beste kans op genezing te geven die hij menselijkerwijs krijgen kon.

De Schipper commandeerde "front maken", toen de gewonde op een brancard langs een haag van matrozen en stokers naar de sloep werd gedragen, welke hem naar de vliegboot zou brengen. Omdat de dokter hem het spreken had verboden, stak hij als bemoedigende afscheidsgroet aan de achterblijvende kameraden zijn duim op. Op het moment dat de sloep afstak, zwom met een forsen zwaai van de staartvin, een haai rondom het vaartuig. De erfvijand van den zeeman kwam blijkbaar eens kijken of er iets van zijn gading was, maar zag het hapje aan zijn neus voorbij gaan.
In den loop van den middag vertrok Hr. Ms. "Banckert" met Noordelijke bestemming. Reeds na enkele uren zou het oorlogsschip echter weer op zijn koers terugkeren. Op telegrafische instructie uit Batavia moest de torpedobootjager het Britse vrachtschip wederom naar Sibolga geleiden, om eerst de achtergebleven bemanningsleden aan boord te nemen.

Aangezien de .Nanmei" geen radio had en niet met zekerheid bekend was welke route de gezagvoerder had gekozen, was het niet eenvoudig om aan de hand der weinige beschikbare gegevens, in een zeegebied vol eilanden en riffen, het Britse schip in de nacht te vinden.
De opdracht, welke op zichzelf een aardig tactisch probleem was, werd door den Commandant van Hr. Ms. "Banckert" door middel van zogenaamde spiraalverkenning uitgevoerd. In de laatste phase van bedoelde verkenning, toen het gezochte schip wellicht in de buurt van de kim, doch niet meer veraf kon zijn, werd gebruik gemaakt van de groote seinlamp. Hiermee werd de naam "Nanmei" in morse-tekens tegen de wolken geschenen. Reeds na korte tijd werden de tekens beantwoord: het contact was tot stand gebracht.

Naderhand vertelde de captain van de "Nanmei" even geaarzeld te hebben, alvorens terug te seinen. Hij had namelijk een ogenblik gedacht aan de mogelijkheid van zeerovers. Je kan tenslotte nooit weten, er gebeuren in dit deel van de wereld soms rare dingen...

Zo brak Maandag 12 Mei aan, die een veelbewogen dag zou worden. Varieerende koersen sturende, liet Hr. Ms. "Banckert" te 08.19 uur opnieuw voor Sibolga het anker vallen. Nadat de Nanmei" even later in de nabijheid ten anker was gekomen, begaf de Commandant van de torpedobootjager zich aan boord van het Britse schip voor een bespreking met de gezagvoerder.
Het was ons opgevallen, dat sinds den vorige dag het aantal mitrailleur-opstellingen aan den wal aanzienlijk was toegenomen. Blijkbaar hadden de Indonesiërs in allerijl versterkingen aangesleept en de gehele kuststrook in staat van verdediging gebracht. Hoewel deze versterkingen nauwkeurig werden verkend en de juiste ligging van de verschillende posten zorgvuldig was opgetekend, scheen de dreiging van een onverhoedse aanval niet waarschijnlijk. Het lag inderdaad meer voor de hand bedoelde versterkingen te beschouwen als een voorzorgsmaatregel der republikeinen in verband met de mogelijkheid van verdere actie.

Nadat de Commandant van zijn bezoek aan het Britse schip was teruggekeerd, had op de

campagne de gebruikelijke parade plaats. In verband met de belangrijke gebeurtenissen, welke zich als een volkomen verrassing in de volgende minuten afspeelden, kan het nuttig zijn deze op den voet te volgen.
De parade was juist afgelopen, de Commandant stond aan stuurboordzijde van kanon-4 met de Eerste Officier nog enkele dingen te bespreken, terwijl ik mij op enkele meters afstand van hen bevond. Volkomen onverwacht klonk van de wal het geluid van een explosie, als die van een stuk klein kaliber geschut. Er kunnen nauwelijks 5 seconden zijn verlopen, toen vervolgens over het gehele waterfront van Sibolga een zeer hevig mitrailleur- en geweervuur op de "Banckert` werd geopend, zonder dat hiertoe van onze zijde enige aanleiding was gegeven.

Ik zal nooit de uitdrukking op het gezicht van de Commandant vergeten, het was er een van uiterste verbazing. Het was inderdaad zo onverwacht en onwaarschijnlijk, dat wij onze ogen en oren nauwelijks konden geloven. Na het bevel tot alarm te hebben gegeven, snelt de Commandant naar de brug.
Lang en nadrukkelijk rinkelen de alarmschellen over het gehele schip. Snel begeeft alle hens zich naar hun alarmposten. Aangezien de kogels over het dek fluiten, zoeken de mannen hierbij zoveel mogelijk dekking door hun weg te kiezen langs de van den wal afgewende stuurboordzijde. Overal hoort men de kogels inslaan op het metaal.

De kanon- en mitrailleurbemanningen hebben weinig beschutting tegen den kogelregen, evenmin als het personeel van de ankerrol, dat onder de kalme leiding van de Eerste Officier, de Luitenant ter Zee 1ste klasse P. van Willigen, en van Schipper J. van der Knoop zonder enige dekking zijn werk doet.
Zonder aarzelen zijn de bemanningen van de kanonnen, die in allerijl de zonnetenten moeten wegsnijden terwijl zij eveneens zonder dekking aan een hevig vuur zijn blootgesteld.
Uit de omstandigheid, dat van de helft van de hoofdbewapening de zonnetenten tevoren niet verwijderd waren, blijkt overigens duidelijk, dat de Commandant van het allerminst het voornemen had om actie te ondernemen en dat hij hiertoe gedwongen werd doordat de Indonesische kustbatterijen en mitrallleuropstellingen het vuur hadden geopend.
Intussen had de pom-pom van Hr. Ms. "Banckert", die door de omstandigheden eerder vuurgereed was dan de kanons, het vijandelijke vuur beantwoord. Als psychologisch verschijnsel is het wellicht vermeldenswaard, dat het een mens goed doet in dergelijke hachelijke ogenblikken de stem van het eigen geschut te horen: een goed en vertrouwd geluid, waarvan een weldadige en kalmerende invloed uitgaat.

Zoals naderhand bleek, was het eerste vijandelijke schot een treffer in het achterketelruim. Het springgranaatje, dat vermoedelijk afkomstig was van een stuk Japans veldgeschut kaliber 4 cm, was na door twee spanten te zijn gedrongen, zonder evenwel tot explosie te zijn gekomen in de bekleding van een stoomleiding blijven zitten.
Het mag een bijzonder gelukkig toeval heten, dat het projectiel geen noemenswaardige schade aanrichtte: als er een stoomleiding was stukgeslagen, zou de ontsnappende hete stoom voor de op de achterplaat aanwezige stokers ernstige gevolgen hebben gehad.

Inmiddels is het projectiel gevonden.Het wordt voorzichtig uit de bekleding van de stoomleiding losgesneden. Bij aanraking blijkt het nog gloeiend heet te zijn. Aangezien een afgevuurde en niet geëxplodeerde spring-granaat nog steeds tot ontploffing kan komen, levert de aanwezigheid van het projectiel in het ketelruim gevaar op. De Majoor Konstabel C. van den Brink realiseert het gevaar, grijpt de granaat, loopt er snel mee naar boven en werpt haar over boord.

Voor zover vanaf de "Banckert" kan worden waargenomen, heeft het vijandelijke geschut hierna nog twee schoten gelost, waarvan er één over en één naast het schip terecht komt. Het vuur uit de lichtere stukken blijft echter onverhinderd doorgaan.
Enkele minuten na de pom-pom, is de hoofdbatterij van het schip vuurgereed. Omdat het vijandelijke vuur goed gericht en bijzonder hardnekkig is, ziet de Commandant van het Nederlandsche oorlogsschip zich tot zijn spijt genoodzaakt, voor het tot zwijgen brengen daarvan ditmaal krachtige maatregelen te nemen. Heeft hij twee dagen tevoren tijdens het incident met de sloepen niet reeds bewezen, ten aanzien van de Indonesiërs uiterst tolerant te zijn?

Waar hier sprake is van een onuitgelokten, tevoren georganiseerden, grootscheepse Indonesische aanval over het gehele waterfront van Sibolga, zijn krachtige maatregelen niet alleen gewettigd, maar onvermijdelijk. Uit tactische overweging is krachtig optreden bovendien noodzakelijk, om verlies van mensenlevens tot een minimum te beperken.

Deze overwegingen doen den Commandant van Hr. Ms. "Banckert" besluiten, met gebruik van de centrale vuurleiding de hoofdbewapening in te zetten.
Bij de kanonnen heerst koortsachtige bedrijvigheid. Iedereen is op zijn post. In snel tempo voeren de munitieliften de projectielen en de hulzen aan.
In den commandotoren is de vuurleider, de Luitenant ter Zee der 2de klasse Jhr. F. N. van Kretschmar van Veen, op zijn post. Enkele dagen geleden heeft hij deze functie van zijn voorganger overgenomen en krijgt nu de onverwachte kans zijn bekwaamheid te tonen.

Op de brug geeft de Commandant voor de microfoon van de artillerie omroep zijn bevelen. Duidelijk, rustig, beheerst klinkt zijn stem over het gehele schip. Zij, die evenals de schrijver van dit verslag het voorrecht hadden de Commandant gedurende de gehele actie op de brug van nabij te observeren, bewaren een onvergetelijke herinnering aan de wijze waarop Luitenant ter Zee der 1ste klasse G. Koudijs de operatie leidde.

Vanaf zijn hoge standplaats overziet hij zijn gehele schip, maar heeft tegelijkertijd een open oog voor hetgeen zich aan de wal afspeelt, terwijl hij de uitwerking van het vuur op de door hem opgegeven doelen met nauwlettendheid gadeslaat. Er is letterlijk niets wat aan zijn aandacht ontsnapt. Gedurende de actie, welke ongeveer een uur duurde, gebeurt het éénmaal dat ten gevolge van een in de hitte van het gevecht gemaakte fout een der kanons niet gelijk gericht staat. De Commandant ziet het onmiddellijk en de fout wordt hersteld.

Leiderschap is een gave, die slechts aan weinigen is gegeven. De Commandant van Hr. Ms. "Banckert" bezit deze gave in bijzondere mate. Ieder, die hem dien gedenkwaardige 12de Mei voor Sibolga in actie mocht zien, zal hiervan doordrongen zijn.

Na de actie voor Sibolga heeft de Commandant van Hr. Ms. "Banckert" getuigd, dat de houding van zijn bemanning "voorbeeldig" was. Ik moet hieraan toevoegen, dat deze voorbeeldige houding waarmee iedereen zijn werk deed, niet in de laatste plaats te danken was aan de uitmuntende verstandhouding, welke er bestond tussen de Commandant en ieder lid van de bemanning.

De monteur-oorlogsvrijwilliger, die naast mij op de brug door een ricochetschot licht gewond werd en die, na voorlopig verbonden te zijn, verder normaal aan de actie deelnam, zal dit naar mijn vaste overtuiging in de eerste plaats hebben gedaan uitoverlevingsdrang van hemzelf en zijn maten.

Commandant Koudijs verstond de kunst om ondanks de enorme verantwoordelijkheid, welke hij als bevelvoerend officier droeg, en ondanks de honderden-een dingen die hij op dat belangrijke ogenblik aan het hoofd had, midden in de actie tijd te vinden voor een kwinkslag, een prijzend of aanmoedigend woord, een opgestoken duim, een blik van verstandhouding, welke zoveel wilde zeggen als: "wij klaren het wel!"
Een modern oorlogsschip zoals Hr. Ms. "Banckert", waarin de laatste snufjes van mechanische oorlogvoering zijn toegepast, is een wonder van techniek. Het is uitgerust met tal van vernuftige instrumenten, waarbij rekening is gehouden met de in de laatste oorlog opgedane ervaringen en waarvan de uitkomsten in weinige seconden de grootst mogelijke nauwkeurigheid waarborgen.

De afstandwaarneming en de berekening van de verschillende artilleristische gegevens grijpen in elkaar als het raderwerk van een horloge. Ondanks een hoge graad van techniek blijft in de samenwerking van mens en machine, de eerste belangrijke en onmisbare factor.
Met rustige, duidelijke stem geeft de Commandant door de microfoon de onder vuur te nemen doelen op aan de vuurleider, die deze doorgeeft aan het seinstation. Hier worden de gegevens verwerkt op de rekentafel - op zichzelf een wonder van vernuft - en vervolgens doorgeseind naar de kanons. Door wijzers onderling in dekking te brengen, zijn thans de kanonnen op het doel gericht.

Wanneer daarop over den artillerie omroep de stem van den Commandant zegt: "Batterij laden met springranaten!", grijpen bij de kanonnen vaardige handen de projectielen en de hulzen en leggen deze in de laadbak. Na de order "Salvo,vuur!" worden de kanons geladen. Het afvuur-circuit, dat de commandotoren met de kanonnen verbindt, is klaar voor actie.
Tevens gaan de gereedheidslampjes in het seinstation en de commandotoren gloeien. Dan klinkt tweemaal helder en nadrukkelijk de salvoschel: Ping-ping! En met een oorverdovende explosie worden de vier kanons van de hoofdbatterij gelijktijdig, afgevuurd. Een trilling gaat door het gehele schip. Het ranke, slanke lichaam van de torpedobootjager siddert en schijnt enkele centimeters uit het water te worden opgeheven.
Merkbaar neigt het oorlogsschip na elke explosie enkele seconden over naar het andere boord en veert daarna terug in de normale positie.
Machtig en indrukwekkend rolt de donder van het scheepsgeschut wijd uit over de Baai van Tapanoeli. Meervoudig weerkaatst door den hoge Sumatrawal.

Huilend gieren de granaten door de lucht, onverbiddelijk naar het doel. Dan volgen na enkele seconden de inslagen op het heuveltje waar in een onschuldig uitziend atap huisje, een machinegeweer is opgesteld. Reeds twee dagen is deze mitrailleur-opstelling de bemanning een doorn in het oog geweest, sinds zaterdag naar met vrij grote zekerheid kan worden aangenomen - is van die heuvel het noodlottige schot gelost, dat Sergeant Konstabel T. Ruiten heeft getroffen.
Nadat de wolk van rook en stof, waarin de voltreffer het heuveltje enkele ogenblikken heeft gehuld, is opgetrokken blijkt het gebouwtje te zijn verdwenen: de mitrailleur-opstelling is volledig weggevaagd.

Nieuw doel, nieuwe explosies, die het schip doen dreunen. Op de brug valt door de trilling een drinkglas van bet richeltje en slaat rinkelend aan scherven. Intussen duurt het vijandelijke vuur, dat zich kenmerkt door bijzondere hardnekkigheid, practisch onverminderd voort. Het is duidelijk, dat hier krachtige maatregelen noodzakelijk zijn.
Salvo vuur! De donder van het geschut rolt over het water, tot de lucht ervan is vervuld. Nieuwe aanslagen, nieuwe waarnemingen. De vuil-gele rook van de springgranaten

verduistert af en toe het doel.
Kort, kalm, zakelijk klinken afwisselend de stemmen van de Commandant en de vuurleider over den artillerie omroep:
- ' , Vuurleider, hier de brug. Gebouw links van den steiger onder vuur nemen. Over".
- ' Hier Vuurleider. Dat is begrepen. uit".
Krakend scheurt het salvo door de lucht. De gevel van het gebouw, waarin een troepenconcentratie werd waargenomen, vertoont een gapende donkere leegte.
-"Vuurleider, hier de brug. Dat vuur lag uitstekend. over" *
- "Hier Vuurleider. Dat is begrepen. uit!"
Een gelach gaat over het hele schip. Iedereen schept genoegen in het onaandoenlijke, correcte antwoord van de vuurleider, die altijd model is.

De pluimp van de Commandant prikkelt de jongens tot nog grotere inspanning. Hr. Ms. "Banckert' geeft 'n nummertje snelvuur te zien, zoals zelfs in den laatste wereldoorlog door een torpedobootjager slechts zelden vertoond zal zijn geweest.
Nòg fluiten de mitrailleurkogels van den wal over de, brug. De tegenstanders zijn wel bijzonder hardnekkig.

Doel na doel wordt onder vuur genomen, waarbij er zorgvuldig voor wordt gewaakt, dat uitsluitend vurende kanon- en mitraillieur-opstellingen worden beschoten en niet militaire objecten worden gespaard. Doordat de republikeinse stellingen zich in de onmiddellijke nabijheid van de bebouwde kom bevinden, kan echter niet worden voorkomen dat vele granaten op goedangs en huizen terecht komen.
Er wordt zo goed geschoten, dat het vuur van de hoofdbatterij soms na een enkel salvo reeds naar een nieuw doel wordt verlegd.
Na een voltreffer op een pakhuis, breekt te Sibolga brand uit, die snel om zich heen grijpt. Vlammen lekken gretig op en verspreiden een rosse goed In de koolzwarte rookwolken. Blijkbaar is een olie-opslagplaats getroffen. De landwind drijft weldra de reuk van brandende rubber naar ons toe. Een reusachtige rookkolom stijgt hoog ten hemel.

Langzamerhand verflauwt het vijandelijk vuur, om tenslotte geheel op te houden. Precies een minuut nadat van den wal het laatste schot is gelost, wordt aan boord van het Nederlandsche oorlogsschip het vuren gestaakt. De fanatici in de rood-witte stellingen hebben blijkbaar eindelijk genoeg gehad. Zij hebben een gevoelige afstraffing gekregen, er is grote materiële schade aangericht aan opslagplaatsen en loodsen terwijl vermoedelijk velen zullen zijn gedood of gewond. Maar onze tegenstanders hebben er zelf om gevraagd: nog steed kan een Nederlandsch oorlogsschip niet straffeloos worden beschoten!

Na de actie verzamelt de bemanning ijverig vijandelijke kogels, die over het hele schip verspreid liggen, als souvenir van de strijd.
De ten gevolge van den luchtdruk van eigen vuur aan flarden gescheurde tentzeilen, welke niet meer tijdig konden worden weggenomen, herinneren er nogmaals aan, dat de jager niet op vijandelijkheden was voorbereid en door de tegenpartij werd gedwongen in actie te gaan.
In de loop van de nacht worden de aan de wal vastgehouden leden der bemanning van de "Nanmei" door de Indonesiërs vrij gelaten en naar het Britse schip terug gezonden.

Nog enkele dagen blijft de torpedobootjager op de rede van Sibolga, om te verzekeren dat rust en orde inderdaad zijn hersteld. Dan wordt het anker gehieuwd en zet Hr. Ms. "Banckert" haar patrouillevaart voort.

Het grijze silhouet van het slanke oorlogsschip glipt weg naar de wijde ruimte van den Indische Oceaan, als het nodig mocht zijn, gereed voor verdere actie.
Bij de handhaving van veiligheid en recht ter zee heeft de Koninklijke Marine het laatste woord.
……

De laatste, Hr.Ms. Banckert, F810 werd, kan het mooier, in Vlissingen bij de Koninklijke Maatschappij De Schelde gebouwd. In het scheepswapen kwamen drie trappen terug, die aan de oorspronkelijke naam van Banckert herinneren.

De indienststelling van Hr. Ms. Banckert in 1980

Onder bouwnummer 353 werd op 25 februari 1976 bij de Koninklijke Maatschappij De Schelde te Vlissingen de kiel gelegd. Op 30 september 1978 tijdens het opdrijven vond de doopplechtigheid plaat door Mevr. E. Ch. Van de Linde-Lazarus, echtgenote van de directeur personeel van de Koninklijke marine. De eerste proefvaart begon op 2 juni 1980 waarvan na vier dagen in Den Helder werd afgemeerd. Op 16 juni werd de proefvaart vervolgd in de richting van de zuidkust van Engeland in de omgeving van Portland. Via de Ierse Zee werden bij het eiland Arran snelheidsmetingen gedaan en op 3 juli werd in Vlissingen teruggekeerd waarmee de proefvaart naar tevredenheid was verlopen.

Na de aftimmerperiode werd op 29 oktober 1980 het schip van de werf overgenomen en door de aangewezen commandant, Kltz. E.A. van Es, middels het voorhijsen van vlag, geus en oorlogswimpel officieel in dienst gesteld als Hr.Ms. Banckert. Na in Den Helder te zijn gearriveerd werd de haven op 3 november weer verlaten om op te werken waarbij een

bezoek aan Hamburg werd gebracht. Op 19 december werd in de thuishaven teruggekeerd en na een week als schip van de wacht te hebben gediend ging men met verlof.
Het begin van 1981 stond voor het schip in het teken van het uitvoeren van sensor-, wapen- en commandosysteembeproevingen.

Er werden 100 vaardagen gemaakt waarvan 34 als schip van de wacht en er werden 23 dagen in buitenlandse havens doorgebracht. In 2.394 uur legde het schip 28.056 zeemijlen af. Voorts werd van 9 tot 13 juni deelgenomen aan de oefening Gold Nut en van 13 tot 19 juni de oefening Roebuck.

Hr.Ms. Banckert maakt snelheid.
Foto IMH.

Tevens werd aan twee eskaderreizen deelgenomen. De eerste was van 9 februari tot 13 maart met bezoeken aan Cadiz, Casablanca, Las Palmas en Funchal, en tijdens de tweede reis werden Kopenhagen, Bergen en Tromso bezocht.

Tot 22 maart 1982 lag het schip in garantieonderhoud, waarvan het laatste gedeelte bij de werf De Schelde in Vlissingen. Hierna werd tot 24 juni bij de FOST opgewerkt. Na het zomerverlof werd de Banckert aangewezen als stilligend opleidingsplatform. Deze periode werd op 25 oktober onderbroken voor deelname aan de eskaderreis vanwege het uitvallen van een zusterschip. Op 23 november was dit karwei geklaard en werd het schip gereed gemaakt voor STANAVFORLANT. In totaal werden dat jaar 79 vaardagen gemaakt,

waarvan 24 als schip van de wacht en werden 21.486 zeemijlen afgelegd met bezoeken aan Southampton, Bremen, Portland, Bordeaux, Lissabon en Londen.

Op 7 januari 1983 werd het schip bij STANAVFORLANT ingedeeld en maakte op 20 januari in Plymouth rendez-vous met de overige schepen. Er werd deelgenomen aan de Joint Maritime Course 831 en oefening Roebuck. Deze moest echter vroegtijdig worden afgebroken wegens stormschade aan de Oto-Melara hetgeen in Den Helder werd hersteld. Na deelname aan de oefening Bright Horizon moest men echter weer naar Den Helder terug voor vervanging van een Tyne-gasturbine. Op 21 mei was het squadron in Oslo weer compleet en op 26 mei werd met enig ceremonieel de poolcirkel gepasseerd. Op 21 juni liep de gehele force in Den Helder binnen voor een drieweekse onderhoudsperiode en op 4 juli werd het schip afgelost.
Na het verlof volgde een korte stilligperiode en een periode als schip van de wacht. Tot besluit van dat jaar fungeerde het schip als instructieschip voor de wapen technische school.

Tijdens de winterreis van het eskader van 13 februari tot 24 maart 1984 was Hr.Ms. Banckert hierbij ingedeeld. Er werd geoefend in het gebied nabij Plymouth en in de Noordzee. De volgende reis met het eskader was van 24 april tot 25 mei en ging richting de oefengebieden ten westen van Portugal waarbij van 17 tot 21 mei Santa Cruz de Tenerife werd bezocht. Verdere operaties of scheepsbewegingen van de Banckert over 1984 ontbreken.

Tot 6 mei 1985 lag het schip bij de Rijkswerf in dok VI, waarna met het Fregattensquadron werd gevaren. De periode tot 12 juli was bestemd voor de NOST, waarna men zich ging voorbereiden op de eskaderreis die van 26 augustus tot 25 oktober duurde. Op die dag meerde men in Den Helder. Afgezien van een onderbreking van 13 tot 16 december in Rotterdam om de verjaardag van het Korps Mariniers bij te wonen, bleef het schip in Den Helder en kreeg op 23 december de taak van schip van de wacht toebedeeld.

Tot 4 februari 1986 lag het schip in de thuishaven, gevolgd door een vaarperiode met opwerken tot 11 maart. Vanaf 21 april volgde op zee een week lang opleidingen voor helikopter- en vliegdekofficier, waarna van 25 tot 28 april in Den Helder voorbereidingen werden getroffen voor het staatsbezoek van Koningin Beatrix en Prins Claus aan Noorwegen. Het Koninklijk gezelschap embarkeerde op 13 mei in de Oslofjord en vanuit de Noorse koningssloep Prins Harald. Die middag verlieten de Koninklijke gasten het schip onder het gebruikelijke ceremonieel, terwijl ter gelegenheid van dit staatsbezoek na afloop de neus van het schip oranje werd geverfd.

Na het zomerverlof werd voor de opleiding van de wapen technische school gevaren. Tevens werden de eerste voorbereidingen getroffen voor het vertrek naar de Nederlandse Antillen.
Tot 14 april 1987 fungeerde de Banckert als stationsschip in de West. Op 5 februari begon het werkbezoek van Koningin Beatrix, Prins Claus en Prins Willem Alexander aan de Antillen en stond het begeleiden van het Koninklijk gezelschap langs de eilanden op het programma. De deelname was echter bescheiden en bleef beperkt tot vlagvertoon en was het schip dagelijks gepavoiseerd. Hierna volgde een bezoek aan San Juan en vervolgens werd deelgenomen aan de oefening Deux Tricolores 1 in het kader van de Frans-Nederlandse landingen op het Franse eiland Guadeloupe. Op 13 april werd de taak van stationsschip overgegeven en de volgende dag maakte het schip deel uit van het eskader. Via Mayport en Philadelphia kwam de Banckert op 28 mei na 207 dagen terug in Den Helder.
Na een periode van binnenliggen werd van 23 oktober tot 27 november in FREGRON-verband een reis naar de Middellandse Zee gemaakt, waarna op 14 december het winterverlof begon.

Na terugkeer van het winterverlof op 4 januari 1988 volgden voorbereidingen voor de eerste en tevens laatste vaarweek in 1988. Alles stond nu in het teken van voorbereidingen voor de komende onderhoudsperiode waardoor een groot aantal bemanningsleden werden overgeplaatst. Van 25 april tot 16 december onderging het schip de meerjaarlijkse onderhoudsbeurt waarbij de Goalkeeper werd geplaatst en de accommodatie geschikt werd gemaakt voor vrouwelijke bemanningsleden. Vanaf half september kwamen stuk voor stuk weer nieuwe mensen aan boord.

Hr.Ms. Banckert afgemeerd in de Sint Annabaai te Curaçao. Foto IMH.

Vanaf 26 januari tot 10 maart 1989 werden varende materieelsbeproevingen uitgevoerd, waarna een vaarperiode bij het Fregattensquadron werd gehouden. De NOST-periode was van 23 april tot 26 mei en hierop werd het schip oefengereed verklaard.
Na het zomerverlof werd van 28 augustus tot 23 september aan de eskaderreis deelgenomen en op 6 november vertrok de Banckert naar het Caribisch gebied om op 17 november de functie van stationsschip op zich te nemen.

Tot 19 mei 1990 bleef de Banckert als stationsschip in de Antillen waar een druk oefenprogramma werd afgewerkt, o.a. met STANAVFORLANT. Toen was het de hoogste tijd om naar huis te gaan en werden op 31 mei in Den Helder de trossen weer belegd. Na het zomerverlof werd aan de eskaderreis van 20 augustus tot 20 september deelgenomen en in oktober oefende het schip ten

zuiden van Engeland met de toekomstige Indonesische bemanning van de Isaac Sweers. De laatste vaarweken van het jaar waren een praktijkexamen voor aspirant navigatie-officieren die vele oefeningen moesten uitvoeren. Op 11 december begon het winterverlof.
Op 4 februari 1991 werd Den Helder verlaten en verbleef het schip tot 1 maart rond de Canarische Eilanden. Na terugkeer in Den Helder werden voorbereidingen getroffen voor de reis naar de West die op 13 mei een aanvang nam. Elf dagen later werd Willemstad bereikt en de taken van stationsschip overgenomen. Er volgde nu een drukke vaarperiode met bezoeken aan onder meer de Bovenwindse Eilanden, Venezuela, Dominicaanse Republiek, in de Verenigde Staten Fort Lauderdale en Key West, gecombineerd met talloze oefeningen. Na te zijn afgelost door de Kortenaer keerde de Banckert op 28 november in Den Helder terug en kon de bemanning met verlof gaan.

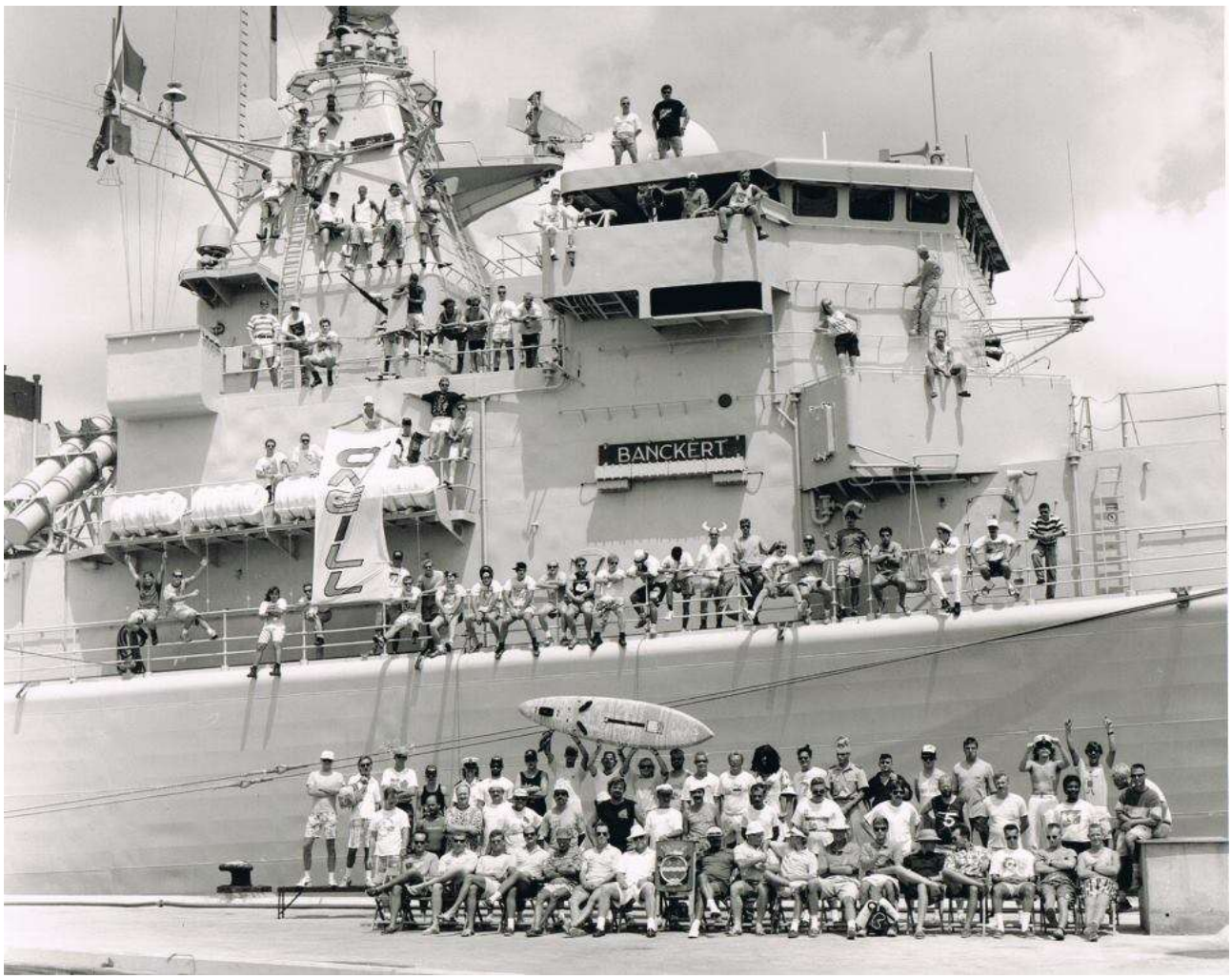

Uitgerust en wel kwam de bemanning op 22 januari 1992 weer terug aan boord en werd het schip gereed gemaakt voor de komende reizen, waarvoor op 24 februari met het eskader werd vertrokken en men precies een maand later op de basis terugkeerde. Vijf dagen later werd weer zee gekozen om met de Callenburgh op te werken in de Noorse wateren. Na binnenkomst in Den Helder volgde een lange stilligperiode voor onderhoud. Vervolgens werd deelgenomen aan de oefeningen Falcon Nut en Baltops waarbij de bezoeken aan Kiel en Göteburg een hoogtepunt vormde, doch het bezoek aan Swinoujscie in Polen was een ervaring apart. Op 10 juli was het schip weer in Den Helder terug en werd gereed gemaakt voor het MJO (meerjarenonderhoud). In september kwam de mogelijke verkoop van de Banckert aan Griekenland ter sprake en vooruitlopend werd aan het MJO begonnen. Omdat de Rijkswerf op dat moment onvoldoende capaciteit had werd een deel hiervan uitbesteed aan de Koninklijke Schelde Groep in Vlissingen en achter twee sleepboten werd het schip op 14 november naar Vlissingen gesleept.

Op 14 mei 1993 werd Hr.Ms. Banckert uit dienst gesteld en overgedragen aan de Griekse marine waar het onder de naam Aegon in dienst werd gesteld.

Slot :

Heeft u ook een mooi verhaal of wilt u foto's met uw sobats** delen, laat het mij dan even weten..... stuur uw mail naar tenanker@kpnmail.nl

Gratis digitaal abonnement ?....:
kijk even op http://www.tenanker.com